

Страховання інноваційно-інвестиційних ризиків в умовах мінливого середовища

В умовах подальшого вдосконалення системи ринкових відносин та необхідності забезпечення інноваційно-інвестиційного розвитку економіки, роль та значення страхування суттєво зростає. Одним з найважливіших призначень страхування є виконання інвестиційної функції, яка полягає не тільки в забезпеченні мобілізації фінансових ресурсів для розвитку національної економіки, а і в сприянні притоку інвестицій через організацію страхового захисту інвесторів.

Незважаючи на необхідність активізації інвестиційної діяльності як для кожного суб'єкта господарювання, так і для економіки країни в цілому, на законодавчому рівні не достатньо уваги приділяється страхуванню інноваційно-інвестиційних ризиків.

Так, Законом України «Про інвестиційну діяльність» (ст. 19, п. 4) тільки зазначається, що інвестиції можуть, а у випадках, передбачених законодавством, мають бути застраховані [1].

У Законі України «Про інноваційну діяльність» (ст. 17, п. 1) встановлено, що суб'єктам інноваційної діяльності для виконання ними інноваційних проектів може бути надана фінансова підтримка шляхом майнового страхування реалізації інноваційних проектів у страховиків відповідно до Закону України «Про страхування» [2].

У Законі України «Про страхування» серед обов'язкових видів страхування (ст.7) виділяється страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою [3].

Інвестор зацікавлений у зменшенні наслідків непередбачених подій, які можуть призвести до втрати фінансових ресурсів, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності. Тому за допомогою страхування інноваційно-інвестиційних ризиків забезпечується зниження ймовірності страхових випадків і зменшення шкоди, яка може бути завдана в результаті їх настання. Отже, інвестор передає страховику матеріальну відповідальність за наслідки обумовлених страхових ризиків і сплачуючи страхові внески, отримує гарантію відшкодування збитків.

Страхова компанія не тільки вивчає, перевіряє інформацію про об'єкт страхування та формує відповідні умови договору, а і сприяє здійсненню заходів спрямованих на зменшення ймовірності настання непередбачених випадків на всіх стадіях страхового захисту. До того ж протягом дії договору, страховик стежить за станом застрахованого об'єкта та виявляє фактори, які

можуть негативно вплинути на перебіг подій та сприяти настанню страхового випадку. Тому страхування інноваційно-інвестиційних ризиків є не тільки важливим механізмом захисту проектів, а і суттєво підвищує відповідальність у процесі прийняття управлінських рішень та забезпечує проведення превентивних заходів передбачених договором страхування.

Передумовою формування страхового захисту інвестицій є ризики, які об'єктивно існують протягом реалізації інвестиційного проекту та за наявності яких виникає страховий інтерес, оскільки реалізація ризиків може призвести до суттєвих збитків. Сутність інноваційно-інвестиційних ризиків і ймовірність їх настання визначають зміст і обсяг страхового захисту.

Страхування інноваційно-інвестиційних проектів має об'єктивний характер, оскільки ризики, які виникають у процесі їх реалізації пов'язані з суттєвими особливостями:

1) інноваційно-інвестиційна діяльність спрямована на отримання прибутку та досягнення соціального ефекту в результаті реалізації інвестиційного проекту. Це означає, що інвестиції здійснюються на умовах повернення та мають ознаки кредитування;

2) реалізація інноваційно-інвестиційних проектів може здійснюватись частково або повністю за рахунок залучення кредитних ресурсів. У результаті до існуючих ризиків додаються і кредитні, які зумовлюють надзвичайну ризикогенність таких інвестиційних операцій;

3) при реалізації інвестиційних проектів інноваційного спрямування значно збільшуються ризики за рахунок впровадження нових чи покращених технологічних процесів, досягнень науково-технічного прогресу у виробництво.

Отже, з точки зору організації страхового захисту інноваційно-інвестиційної діяльності необхідно враховувати, що реалізація інвестиційних проектів генерує значні ризики, які пов'язані як з процесом вкладення фінансових ресурсів, так і з об'єктом інвестування. Тому можна виділити різні об'єкти страхування:

1) інвестиційний капітал, який вкладається в реалізацію інноваційно-інвестиційного проекту;

2) майнові об'єкти, які були придбані, збудовані та впроваджені в процесі реалізації інноваційно-інвестиційного проекту: виробниче обладнання, інфраструктура виробництва, сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки, товарна продукція та ін.

3) дохід (прибуток), на отримання якого була спрямована реалізація інвестиційного проекту;

4) відповідальність, яка виникає у одержувача інвестиційних коштів перед інвестором (експертів інвестиційного проекту перед інвестором або автором інвестиційного проекту перед інвестором та ін.).

У процесі організації страхового захисту, в залежності від зазначених об'єктів, виділяються інноваційно-інвестиційних ризики, які підлягають страхуванню. Використання страхового механізму в процесі інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства значно ускладнюється тим, що при

запровадженні новітніх технологій та освоєння нової продукції, страхові компанії не мають достатньої бази даних для розрахунків і формування реальних умов договорів страхування.

Отже, в умовах дефіциту фінансових ресурсів для розвитку економіки країни, страхування виступає не тільки важливим інструментом за допомогою якого мобілізуються значні обсяги внутрішніх інвестицій, а і сприяє притоку інвестиційних ресурсів за рахунок організації страхового захисту інвесторів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>
2. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
3. Закон України «Про страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
4. Панченко О.І. Убезпечення інноваційного розвитку залізничного транспорту / О.І. Панченко // Формування сучасних механізмів розвитку інноваційної сфери економіки: колективна монографія під ред. І.Ю. Швець. – Сімферополь: ДІАЙПІ, 2013. – С. 107-116

Риски, которым подвержены прямые инвестиции могут быть разделены на следующие группы[2].

Риски стихийных бедствий: ураган, шторм, землетрясение, наводнение, необычайно сильные морозы, град, сель, выход подпочвенных вод и другие подобные события природного характера.

Риск пожара, который может быть вызван различными причинами как природного (например, удар молнии), так и техногенного (связанного с производственной деятельностью) происхождения.

Технические риски, которые могут быть непосредственно связаны со строительством, сооружением, монтажом, пробным пуском и эксплуатацией сооружаемых объектов.

Политические риски, к которым относятся: национализация, экспроприация инвестиций; общенациональные забастовки, гражданские волнения, беспорядки, военные действия; действия органов государственной власти, ограничивающие конвертируемость валюты, режим вывоза капитала, прибыли и др.

Действия третьих лиц: грабеж, воровство, вымогательство и другие подобные действия.

Хозяйственные риски, к которым относятся изменения рыночной конъюнктуры.

Другие риски, которые нельзя отнести ни к одному из перечисленных выше.